

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE GÖÇ KONUSUNUN İŞLENİŞİNDE HALK TÜRKÜLERİNİN KULLANILMASI (ÖRNEK BİR ÇALIŞMA)

THE USAGE OF FOLK SONGS IN SOCIAL STUDIES LESSONS WHEN TEACHING IMMIGRATION (A CASE STUDY)

Kamile GÜLÜM

Kadir ULUSOY

kgulum@adiyaman.edu.tr

kulusoy@adiyaman.edu.tr

Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Öz

Bu çalışma halk türkülerinden faydalanarak sosyal bilgiler dersinde göç konusunun işlenmesine bir örnek teşkil etmektedir. Çalışmanın amacı çevresel koşulların toplumun kültürünü doğrudan etkilediği gerçeğinden hareketle halk türkülerinde geçen sözlerin beşeri olay ve faaliyetlerle ilişkisini ortaya koymak ve aynı zamanda dersin işleniş sırasında öğrencilerin derse katılımlarını sağlamaktır. Çalışma, Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan 80 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Nitel olarak yapılan bu araştırma için gerekli olan veriler daha çok gözlem ve test sonuçlarının yorumlanmasına dayanmaktadır. Çalışma bir deney grubu ve bir de kontrol grubu olmak üzere iki ayrı grup üzerinde yapılmıştır. Deney grubuna halk türkülerinde göç konusunun işlenebilmesine uygun olduğu düşünülen “Gine Kısmet Çekti Gurbet Ellere”, “Yokluk Beni Mecbur Etti”, “A İstanbul Sen Bir Han mısın”, “Ağlama gözlerim Mevlam Kerimdir” “Yârim İstanbul’u Mesken mi Tuttun” isimli beş örnek türkü seçilerek bilgisayar ekranında yansıtılmış ve öğrencilerin, soru sorma, yorumlama tahminde bulunma uygulama, kendine ait çıkarımlarda bulunma ve değerlendirme aşamaları adım adım izlenerek konu işlenmiştir. Kontrol grubunda ise aynı konu düz anlatım yöntemiyle işlenmiştir.

Çalışmanın sonucunda yapılan değerlendirmede deney grubundaki öğrencilerin türkü sözlerinden hareketle göçlerin neden ve sonuçları hakkında kültürel, sosyal, coğrafi ve ekonomik özellikleri daha iyi anladıkları ve açıkladıkları görülmüş; kontrol grubunda ise kültürel ve sosyal özellikleri tam olarak anlayamadıkları ve açıklayamadıkları görülmüştür. Ayrıca türküler kullanılarak yapılan uygulamaya öğrencilerin diğer gruba göre derse daha fazla katıldıkları görülmüştür.

Sonuçta, bu tür çalışmaların sosyal bilgiler derslerindeki diğer konular için de yapılabileceği ve öğrenmeye olumlu katkısı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halk Türküleri, Coğrafya, Kültürel Değerler, Göç, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Tarih

Abstract

This study constitutes a sample of studying immigration subject in social studies lesson by utilizing folk-songs. Based on the fact that environmental circumstances effect the culture of society directly, the aim of the study is to expose the relationship between the lyrics of folk-songs, and human affairs and activities, and also to measure the students' contribution while having the lesson, and measure whether they can learn the subject better or not. This study is carried out on 80 students, studying in Social Studies Teaching at the Faculty of Education at Adıyaman University.

This application is a qualitative study and while teaching immigration subject by using folk-songs, constituting its substance, an experimental and also an application group has been chosen. By choosing five samples of folk-songs, Misery Forced Me , Destiny, Again, Draws Me Away To Foreign Lands ,Tell Me İstanbul, Are You A Caravanserai?, Don't Cry, My God Is Generous, My Love, Have You Made İstanbul Your Home? which are appropriate for studying immigration subject, these are projected on a computer screen and questioning, commenting, anticipating, applying, inferring and evaluating phases of the students are observed step by step in the application group. And the other group is studied the same subject by the lecturing method.

On the evaluation of this study, it is observed that the students in the application group explain the cultural, social, geographical and economic characteristics clearly but the other group can not explain cultural and social characteristics accurately. It is also observed that the students in the application, held with the folk-songs, contribute more to the lesson and apprehend the lesson better.

All in all, this kind of studies are regarded to be held in other subjects in social studies lessons and to contribute positively to the learning.

Key Words: Folk-songs, Geography, Cultural Values, Immigration, Social Science Teaching, History

1. GİRİŞ

Toplumun bireyleri arasındaki ilişkileri düzenlemede ve toplumsal düzenin devamlılığında sosyal bilgiler öğretiminin önemli bir yeri vardır. Sosyal Bilgiler dersini MEB (2004); tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi hukuk ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi olarak tanımlamaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinin temel amacı ise; öğrencilerin çevreye, topluma ve insanlığa karşı görev ve sorumluluklarını öğrenmesi, toplumsal sorunlara çözüm getirebilmesi ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirebilmesi amacıyla da belli beceri ve davranışları kazandırmaktır (Aykaç, 2007). Bu nedenle toplumsal yaşamın kurallarını öğretme ve öğrencileri hayata hazırlamada Sosyal Bilgiler dersi önemli bir yere sahiptir.

Ancak toplumsal önemine rağmen Sosyal Bilgiler Dersi öğretmenler tarafından alanın özelliği dikkate alınmadan geleneksel yöntemlerle öğretilmeye çalışıldığından genelde sevilmeyen bir ders olarak nitelendirilmekte ve öğrenciler tarafından sıkıcı ve soyut bulunmaktadır (Freeman&Lestik:1988). Sosyal Bilgiler dersini daha ilgi çekici hale getirmek, sıkıcılığını gidermek ve öğretimde başarıyı arttırmak için Otluoğlu ve Öztürk (2002) ders kitaplarının daha ilgi çekici hale getirilmesini, görsel ve edebi ürünlerle süslenmesi gerektiğini belirtmektedirler. Wolf, King, ve Huck (1968) ise öğretimde daha yüksek başarı elde edebilmenin yolunun öğretmenin ders kitaplarının yanı sıra başka kaynakları da derslerde kullanması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Milli Eğitim Bakanlığı (2005) Sosyal Bilgiler derslerinde etkinlikler tasarlanırken derse ilişkin konuları sevdirecek hikâye, roman, şiir, hatıra, gezi yazısı, fıkra, halk türküleri gibi edebi ürünlerden yararlanılmasını önerir. Ancak Sosyal Bilgiler dersini ilgi çekici bir hale getirebilmek ve başarılı bir öğrenme için farklı kaynak kullanmak tek başına yeterli değildir. Farklı kaynak kullanmak kadar farklı öğretim tekniklerinin ve stratejilerinin de uygulanması gerekir. Öğretim stratejisi ve teknikleri; öğretim yapılırken istenen öğrenmeyi gerçekleştirmek için neye karar verileceğini ve onun nasıl uygulanacağını bilmesidir (Lambert ve Balderstone, 2000). Morgan (1996) öğrencilerin derse aktif katılımının sağlanmasını başarılı bir öğretimin anahtarı olarak görmektedir.

Her ne kadar Sosyal Bilgiler öğretiminde öğretimi % 100 garanti edecek bir yöntem ve strateji yoksa da kullanılacak yöntem ve tekniklerin bir aracı olarak edebi ürünler ders etkinlikleri sırasında kullanılarak öğretim etkinliği arttırılabilir. Bu edebi ürünler halk türküleri, ninniler maniler, yazılı metinler vb. olabilir.

Öztürk “Tarih öğretiminde tarihi romanların kullanılması” adlı araştırmasında edebi aracın, öğrencinin algılama ve anlatma durumuna etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğrencilerin tarihsel olaylarla daha iyi bağ kurduğunu, empati yaptığını, düşünme becerisinin geliştiğini, verilen sorulara daha kolay cevap verebildiğini ve derse ilgisinin arttığını belirtmektedir (Akt., Tekgöz. 2002).

Kavcar (1999) ise Edebiyat eserlerinin insan, yurt, yaşama ve doğa sevgisiyle insanın iç dünyasını yumuşattığını, iyilik, dostluk, hoşgörü, bağışlama, dayanışma, çalışkanlık, dürüstlük gibi insana özgü tutum ve değerleri geliştirip pekiştirdiğini ve insanları bunlar doğrultusunda eğittiğini ifade etmektedir.

Otluoğlu (2001) “İlköğretim Okulu 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde “Yazılı Edebiyat Ürünlerinin Ders Aracı Olarak Kullanmanın Duyuşsal Davranış Özelliklerini Kazanmaya Etkisi” adlı çalışmasında yazılı edebiyat ürünlerinin duyuşsal davranış özelliklerini kazandırmada anlamlı derecede etkili olduğunu saptamıştır.

Halk türkülerinin toplumsal kültürü yansıttığı, bireyin duygu ve düşüncelerini ifade ettiği belirtilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin derse dikkatini çekmek ve güdülemek için halk türkülerinin önemli bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

Halk Türküleri ve Sosyal Bilgiler İçin Önemi

Türkü kelimesi Sözlü anlatım geleneğimizde bir ezgiyle birlikte söylenen halk şiirlerinin her türü için kullanılır. Yerine, bölgelere, konulara ya da ezginin ve sözlerinin çeşitlenmesine göre şarkı, deyiş, deme, hava, ninni, ağıt kelimeleri de kullanılmaktadır.

Konularına göre türküler:

- ✓ Lirik Türküler (aşk, sevdâ, gurbet, ağıt)
- ✓ Satirik Türküler (mizahi, güldürücü, taşlamalar)
- ✓ Olay Türküler (tarih, eşkıya, hapishane)
- ✓ Tören ve Mevsim Türküler (düğün ve kına)
- ✓ İş ve Meslek Türküler (Esnaf)
- ✓ Pastoral Türküler
- ✓ Didaktik Türküler olarak sınıflanır (Tekgöz:2005).

Halk Türküleri toplumun yaşam biçimini ve kültürünü yansıtan önemli edebi ürünlerdendir. Bu nedenle Sosyal Bilgiler derslerinde zaman zaman ders aracı, zaman zaman da kültürel öğelerimizin bir parçası olarak derslerde kullanılmaktadır.

Akgün (2006) “Kırşehir Türküleri” konulu araştırmasında türkülerin toplum kültürünü yansıtmada etkisi olduğunu ve "Kırşehir türkülerinde gurbet, ayrılık ve ölüm temalarının insanlar üzerinde büyük etkiler uyandırdığını; Göç ve ekonomik nedenlerle başka şehirlere çalışmaya gitme gibi hususların da türkülerde görülen özellikler olduğunu ve gündelik yaşam içerisinde insanın her türlü duygusunun türkülere konu olabildiğini” belirtmektedir.

Herbert Jansky, türküyü ve halk kültürünü yansıtmadaki işlevini şu şekilde tanımlamaktadır. Türkü: "Büyük tarihi hadiseler karşısında halk kitlesinin sevinçlerini veya ümitsizliklerini; büyük şahsiyetler hakkındaki saygılarını veya nefretlerini; gençler arasında geçen hazin aşk hikâyelerini, millî hece veznini ölçü alan ve kalpleri fetheden mısralarla, derin bir muhteva içinde dile getiren edebî, aynı zamanda mûsiki bakımından ehemmiyete hâiz olan eserlerdir (www.turkceciler.com/turku). Öztelli ise türküyü "Halkın iç âlemini yaşatan, beşikten mezara kadar bütün yaşayışını içine alan en dikkate değer edebî mahsuller olarak ele alır (<http://www.turkceciler.com/turku>).

Boratav (1982) “Halk türküleri muvaffakiyetlerini ihtiva ettikleri beşeri temlere, sosyal muhit ve şartlara tamamen uymalarına medyundurlar. Halk türküleri bir yandan bütün insanlarda müşterek olan duygu ve düşünceleri aksettirirler, diğer taraftan mahalli ve millidirler. Kökleri vücut buldukları cemiyetin içindedirler. Mevzularıyla ifade hususiyetleriyle tahassüs ve tefekkür tarzlarıyla bu cemiyete bağlıdır” demektedir.

Kurt (1987) Sosyal bilgiler derslerinde “toplumsal değerleri tanıtan, geçmiş geleceğe nesillere aktaran, gelenek, görenek ve adetleri yaşatan kültürel ürünlere önem gösterilmeli ve sosyal bilgiler öğretiminde bunlardan olabildiğince yararlanılmalıdır” (akt.: Gültekin:1990) diyerek türkülerin Sosyal Bilgiler dersi için önemini işaret etmiştir. Mertol (2008) ise Sosyal Bilgiler dersleri ilk anlamda yaşanan kültürü tarih ve coğrafya yoluyla aktarmaya çalışır. Bu aktarımı yaparken ve açıklarken de mutlaka edebiyat ürünlerinden yararlanır. Destanlardan masallara, ninnilerden türkülere, şiirlerden şarkılara geniş edebî ürünlerin temeli yaşanan coğrafya ve tarihten çıkmıştır (<http://www.samsunmubadele.org>). Bu durumda toplumsal kültürün önemli bir parçası olan türküler, Sosyal Bilgiler dersinin çekiciliğini arttırmada, öğrenmeyi etkin kılmada ve öğrenmenin kalıcılığını sağlamada ve kültürümüzü gelecek kuşaklara aktarmada sıkça kullanılabilir olacak oldukça iyi bir kaynaktır.

Sosyal bilgiler öğretiminde en çok kullanılan materyalin ders kitabı olduğu, yeni materyallerin kullanılmadığı, sözlü anlatımın çok kullanıldığı, tekrara dayalı bir öğretimin yapıldığı, öğrencinin öğrenmek için değil, not alma ve arkadaşları arasında saygınlık kazanma için öğrendiği, derslerin ilgi uyandırmadığı, konuların öğrenci zihninde somutlaşmadığı görülmektedir (Paykoç, 1994). Sadece kitaba bağlı olarak yapılan eğitim; Davis ve Palmer’e (1992) göre dersi kolaylaştırılmaz, zorlaştırır ve Sosyal Bilgiler dersini hayattan kopuk bir hale getirir.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretiminde halk türkülerinin ders aracı olarak kullanıldığı deney grubu ile geleneksel öğretim yönteminin (düz anlatım) uygulandığı kontrol grubu arasında dersi çekici bulma ve öğrenmenin kalıcılığında belirgin bir farklılığın olup olmadığını karşılaştırmak ve öğrencilerin ders işleme yöntemine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır.

Bu temel amaç çerçevesinde aşağıda yer alan sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Sosyal Bilgiler dersinde göç konusu işlenirken halk türkülerinin kullanılması öğrenmeyi nasıl etkiliyor? Türkülerin bir öğretim aracı olarak deney grubu ile geleneksel eğitimin uygulandığı kontrol grubundaki öğrenciler arasında fark var mıdır?

2. Deney grubundaki halk türkülerindeki sözlerden göçler hakkında çıkarımlarda bulunabiliyor mu?

3. Sosyal Bilgiler dersinde kültürel öğelerimizden olan türkülerinin kullanılması öğrencinin dikkatini çekiyor ve dersi çekici hale getiriyor mu?

4. Sosyal Bilgiler dersinde halk türkülerinden faydalanmak öğrenmede kalıcılığı sağlıyor mu?

5. Sosyal Bilgiler Dersinde halk türkülerinin ders işlenişi sırasında kullanılması hakkında öğrenciler ne düşünüyor?

Bu amaca yönelik olarak öğrencilere Sosyal Bilgiler dersi içinde yer alan ‘‘Göç ‘‘ konusu için Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencileri deney ve kontrol grubu olarak seçilmiştir. Göç konusu, deney grubunda ekrana yansıtılan halk türkülerinin sözlerinden hareketle göçlerin nedenleri ve sonuçları hakkında tahminde bulunma, yorum yapma yeteneklerini ortaya çıkaracak şekilde tasarlanarak uygulamaya konmuştur. Kontrol grubunda ise ders öğretim elemanı tarafında düz anlatım yöntemiyle işlenmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersinde Göç Konusunun İşlenişinde Halk Türkülerinin Ders İşlenişi Sırasında Kullanılmasına Yönelik Bir Etkinlik Örneği

Deney grubunda ders, öğrencilerin katılımıyla dersin sorumlu öğretim elemanı ile birlikte işlenmiştir. Deney grubunda konuya hiç giriş yapmadan göç konusu işlenirken kullanılabileceği düşünülen ‘‘Yokluk beni Mecbur Etti’’, ‘‘Gine Gurbet Çekti Beni Gurbet Ellere’’, ‘‘A İstanbul Sen Bir Han’ mısın’’, ‘‘Ağlama Gözlerim Mevlam Kerimdir’’, ‘‘Yârim İstanbul’ u Mesken mi Tuttun’’ isimli 5 adet türkü sınıfa getirilmiş ve bunlar bilgisayardan ekrana yansıtılarak türkü sözlerinin öğrenciler tarafından incelenmesi istenmiştir. Bunlardan hikayeleri bilinen ‘‘A İstanbul Sen Bir Han mısın’’ ile ‘‘Yarım İstanbul’ u Mesken mi Tuttun adlı türkülerin hikayesi sınıfta anlatılmıştır. Ardından öğrencilere

türkü sözlerini incelemeleri istenmiş ve türkü sözlerinden hareketle göçlerin nedenleri, göçe katılanların cinsiyeti, yaş grubu, göçün hangi yöne doğru olduğu, göçe katılanların duyguları hakkında bir fikre varıp varmadıkları sorulmuş, ulaştıkları bu fikirlere hangi sözlere bakarak çıkardıkları sorulmuş ve zaman zaman yönlendirici olmak amacıyla aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- ✓ İnsanlar neden göç etmiş olabilir?
- ✓ Sizce İstanbul ne gibi çekiciliklere sahiptir?
- ✓ Şarkıları kim söylemiş olabilir? Kadın mı? Erkek mi? Hangi sözlere anlıyoruz?
- ✓ Şarkıları söyleyenler genç mi? yaşlı mı? Nereden anlıyoruz.
- ✓ Gençse hangi sözlere anladınız?
- ✓ Yurt dışına gitmiş olabilirler mi?
- ✓ Giderlerken umutlu ve mutlular mı? Hangi sözlere çıkarabiliriz.
- ✓ Bu beş türkünün ortak noktaları nelerdir?
- ✓ Sizce başka hangi şehirlere gitmiş olabilirler?

Sorularına her bir öğrenciden cevap aldıktan sonra göçlerin nedenlerinin:

- 1-Kırsal kesimde olan işsizlik
- 2-Tarım alanlarının miras yoluyla parçalanması ve geçim problemi
- 3-Kırsal kesimde olan nüfus artışının fazla olması
- 4-Kentlerin çekiciliği, eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel aktivitelerin bulunması,
- 5-Kan davası veya terör gibi nedenlerle de olduğu açıklanmıştır. Bu aşamada yine göçlerin daha çok:
 - Doğudan batıya doğru
 - Kırsal alandan kentsel alana doğru
 - İç göçlerin daha çok kademeli olduğu önce köyden kasabaya yada yakın illere daha sonra ise büyük şehirlere doğru olduğu,
 - Göçe katılan nüfusun ise daha çok erkek olduğu ve göçe katılan nüfusun yaş ortalamasının genç olduğu bu kez de öğretim elemanı tarafından anlatılmıştır.

Bu aşamadan sonra tekrar öğrencilerden türkü sözlerine dönerek göçlerin sonuçları hakkında çıkarımlarda bulunmaları istenmiş, bu kez yine yönlendirici olarak aşağıdaki sorular sorulmuştur.

- ✓ Gurbete gidenler gittikleri yere uyum sağlamışlar mı?
- ✓ Giderken mutlular mı?
- ✓ Gelecekle ilgili umutları var mı ve mutlular mı?
- ✓ Sosyal değişime uğramış olabilirler mi?
- ✓ Uğramışlarsa ne olabilir?
- ✓ Ailelerini götürmüşler mi?
- ✓ Neden götürmemiş olabilirler?

Şeklindeki sorulara cevaplar alındıktan sonra göçlerin sonucunda:

- -Ailelerin parçalandığı

- -Kültürel ve sosyal sorunların ortaya çıktığı
- -İşsizlik probleminin olduğu açıklanmış, **buna ek olarak göç alan şehirlerde;**
- ✓ Gecekondulaşma
- ✓ Altyapı yetersizliği
- ✓ Ulaşım sorunu
- ✓ Kent nüfusunun hızlı artışı
- ✓ Konut sorunu
- ✓ Eğitim ve sağlık hizmetlerinin aksaması
- ✓ Sosyal çatışmalar
- ✓ Göç veren illerde ise nüfusun azalması ve yatırımların durması gibi problemler olduğu öğretim elemanı tarafından açıklanmıştır.

Bu uygulamada; ders işlenişi sırasında öğrencilerin derse aktif olarak katılımı her zamankinden fazla olmuş ve dersten zevk aldıkları gözlemlenmiştir. Halk türkülerinin ders aracı olarak kullanılarak ders işlemenin öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği ve öğrenme motivasyonunu arttırdığı düşünülmektedir.

2. BULGULAR VE YORUMLAR

Öğrencilere Sosyal Bilgiler dersini daha çekici hale getirmek ve toplumsal kültürün bir parçası olan halk türkülerinin hayatın kendisini anlattığına dikkat çekmeyi hedefleyen bu çalışmada hem deney grubuna hem de kontrol grubuna 14 soruluk açık uçlu sorulardan oluşan bir sınav uygulanmıştır. Sorulara verilen cevapların her birinin aritmetik ortalaması alınarak değerlendirilmiş, aradaki farkların nedenleri üzerinde bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Değerlendirme yapılırken öğrencilere sorulan sorular ve alınan cevaplar aşağıda tablolar halinde verilerek kısa yorumları yapılmış, asıl değerlendirmeler ise sonuç bölümüne bırakılmıştır. Buna göre;

Soru 1: İnsanlar neden göç ederler? sorusuna verilen cevaplar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: İnsanlar neden göç ederler sorusuna verilen cevaplar

Deney Grubu	Kontrol Grubu
İş bulmak	İş bulmak
Okumak	Okumak
Hastaneye gitmek	Hastaneye gitmek
Terör	Terör
Töreler (kan davası)	Töreler (kan davası)
Kız kaçırma	-
Anne babadan ayrılma	-
Kültürel faaliyetler (sanatçı olmak için)	-

Tablo 1 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin, verilen ortak cevaplardan başka kendilerine özgü tahminlerde buldukları görülmüş ve verdikleri cevap sayısı artmıştır.

Soru 2: İstanbul ne gibi çekiciliklere sahiptir? Sorusuna verilen cevaplar

Tablo 2: İstanbul ne gibi çekiciliklere sahiptir? Sorusuna verilen cevapların Dağılımı

Deney Grubu Sanayi gelişmiştir, Kültürel faaliyet çoktur Turizm gelişmiştir, Suçluların kaybolması kolaydır. Üniversitelerin çoğu oradadır.	Kontrol Grubu Sanayi gelişmiştir, Kültürel faaliyet çoktur Turizm gelişmiştir, Üniversitelerin çoğu oradadır. İş bulmak kolaydır
--	---

Tablo 2 incelendiğinde deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubundaki öğrencilerden farklı olarak “suçluların kaybolması kolaydır” şeklinde bir cevap verdikleri görülmüştür.

Soru 3: Göçlere en çok kimler katılır? Neden? Sorusuna verilen cevaplar Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3: Göçlere En Çok Kim Katılır Sorusuna Verilen Cevaplar

Deney Grubu Kadında olabilir, erkekte Bir zamanlar Kadınların iş bulma şansı daha fazlaydı. Özellikle Almanya daha çok kadın işçi almıştı.	Kontrol Grubu Erkeklerdir Geleneksel yaşam biçimi Erkek evin geçimini temin etmek zorundadır
---	--

Tablo 3’deki bulgulara göre deney grubundaki öğrencilerin konuya daha sosyal boyuttan baktıkları görülmektedir.

Soru 4: “Göçler hangi yöne doğrudur? Sorusuna verilen cevaplar şunlardır:

Tablo 4: Göçler Hangi Yöne Doğrudur Sorusuna Verilen Cevaplar

Deney Grubu Doğudan batıya doğru Kırsal alandan kentsel alana	Kontrol Grubu Doğudan batıya doğru Kırsal alandan kentsel alana
---	---

Göçlerin hangi yöne doğru olur sorusuna verilen cevapların kontrol ve deney grubunda aynı olduğu Tablo 4’deki bulgulardan anlaşılmaktadır.

Soru 5: “Göç edenler genç mi yaşlı mı? Gençse neden?” Sorusuna verilen cevaplar

Tablo 5: Göç Edenlerin Yaşlarına İlişkin Cevaplar

Belki torun okutmak için yaşlı da olabilir. Deney Grubu Daha iyi yaşama isteği Gençtir	Kız kaçırdıkları için olabilir. Kontrol Grubu Macera arama isteği. Gençtir
Yaşlılar çok göç etmez	Gençler daha çok göç eder

Tablo 5 incelendiğinde her iki grubun da göçe gençlerin katıldığını belirttikleri görülürken neden göç ettikleri konusunda farklı düşündükleri görülmektedir.

Soru 6: “Ekonomik nedenlerin dışında başka sebepler olabilir mi?” Sorusuna verilen cevaplar Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Göç Etme Nedenlerine Göre verilen Cevaplar

Deney Grubu	Kontrol Grubu
Kan davası	Kan davası
Aile çatışması	Aile çatışması
Siyasi neden	Siyasi neden
Terör	Terör

Tablo 6’daki cevaplara göre her iki grubun da göç etme konusunda gösterdikleri nedenlerin aynı olduğu görülmektedir.

Soru 7: “İnsanlar göç ederken umutlu ve mutlu olabilir mi? Sorusuna verilen cevaplar

Tablo 7 Göç Ederken Umutlu ve Mutlu Olma Durumuna Göre Verilen Cevaplar

Deney Grubu	Kontrol Grubu
Hayır, umutlu değiller	Evet umutludurlar
Umutları var ama mutlu değiller	Umut olmasa neden gitsinler
Ayrılık acısı duyuyorlar	-
Biraz umut denebilir	-

Tablo7 incelendiğinde umutlu ve mutlu olma konusunda iki grubun cevapları farklı olduğu görülmektedir. Deney grubunda yer alan öğrencilerin bu konuda biraz daha karamsar oldukları söylenebilir. Bunun nedenlerinden bir deney grubundaki öğrencilerin ders sırasında konu ile ilgili dinledikleri türküler olabilir.

Soru 8: “ Göç edenler geri gelir mi? Gelmezse neden? Sorusuna verilen cevaplar Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8: Göç Edenlerin geri Dönüşlerine İlişkin Cevaplar

Deney Grubu	Kontrol Grubu
Gelmezler	Gelirler
Orada başka birini bulmuş olabilirler	Para biriktirirler ve geri gelirler
Çocuklarının bozulmasını istemiyor olabilirler	-
Hem dönmedikleri açık ki eşleri türkü	-

söylemiş(İstanbul'a ah ediyorlar yarını aldığı için)	
Düşünseler de umutları yok.	-
Yeterli para kazanmamıştır	-

Göç edenlerin geri dönüşlerine ilişkin verilen cevapların birbirinden oldukça farklı olduğu Tablo 8'deki görüşlerden anlaşılmaktadır.

Soru 9. "Göç edenler ailece mi giderler? Ailelerini götürür mü? Sorusuna verilen cevaplar Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9

Deney Grubu	Kontrol grubu
Hayır götürmezler	Başta götürmese de sonra götürür.

Tablo 9 incelendiğinde deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin verdikleri cevapların birbirinin tam zıddı olduğu görülmektedir.

Soru10: "Gittikleri yerde problemle karşılaşabilirler mi? Neler olabilir? Sorusuna verilen cevaplar Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10: Göç Edenlerin Gittikleri Yerlerde Problemlerle Karşılaşma Durumuna İlişkin Cevaplar

Deney Grubu	Kontrol Grubu
İş bulamamış olabilir	İş bulamamış olabilir.
Kötü şartlarda yaşıyor olabilirler	Uyum problemi yaşıyordur
Yeterli para kazanamıyor olabilir	

Tablo 10 incelendiğinde bu soruya verilen cevapların benzer olduğu yani öğrencilerin farklı düşünmedikleri görülmektedir.

Soru 11: "Gidenler gittikleri yere uyum sağlarlar mı? Sorusuna verilen cevaplar Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11: Göç Edenlerin Gittikleri Yerlere Uyum Sağlama Durumu

Deney Grubu	Kontrol Grubu
Hayır, sürekli ailelerini özlüyorlar	Uyum problemi yaşanır
Uyum sağlamışlar ki dönmemişler	
İki kültür arasında kalmışlar	
Umutsuzluk var ve uyumsuzlar	
Ailelerini Özlüyor ama dönmek istemiyor	

Tablo 11 incelendiğinde 11. soruya verilen cevapların deney ve kontrol grubunda tamamen farklı olduğu ve deney grubundaki öğrencilerin bu konuda daha fazla görüş belirttikleri görülmektedir.

Soru 12: “Göç alan illerde ne gibi problemler olur? Sorusuna verilen cevaplar Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12: Göç Alan İllerde Yaşanan Problemlere İlişkin Görüşler

Deney Grubu	Kontrol Grubu
Gecekondulaşma	Gecekondulaşma
Altyapı yetersizliği	Altyapı yetersizliği
Ulaşım sorunu	Ulaşım sorunu
Kent nüfusunun hızlı artışı	Kent nüfusunun hızlı artışı
Konut sorunu	Konut sorunu
Eğitim ve sağlık hizmetlerinin aksaması	Eğitim ve sağlık hizmetlerinin aksaması
Sosyal çatışmalar	Sosyal çatışmalar

Göç alan şehirlerde yaşanabilecek problemler konusunda deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin görüşlerinin ortak olduğu Tablo 12’deki cevaplardan anlaşılmaktadır.

Soru:13-Göç veren illerde ne gibi problemler olur? Sorusuna verilen cevaplar Tablo 13’de yer almaktadır.

Tablo 13: Göç Veren İllerde Yaşanabilecek Problemlere İlişkin Görüşler

Deney Grubu	Kontrol grubu
Nüfusun azalması	Nüfusun azalması
Yatırımların durması	Yatırımların durması

Tablo 13’de görüldüğü gibi göç veren illerde yaşanabilecek problemler konusunda da deney ve kontrol grubu öğrencileri aynı görüşleri ifade etmişlerdir.

Soru 14: “Türkülerden faydalanarak ders işleme hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusuna verilen cevaplar Tablo 14’de yer almaktadır.

Tablo 14: Türkülerle Ders İşlemeye İlişkin Görüşler

Deney Grubu	Kontrol Grubu
Çok ilginç	İlginç olabilir
Başka derste de uygulanabilir	Fikrim yok
Beğendim	Neden olmasın
Sosyal bilgilerin ruhuna uygun	Denenebilir
Kültürle ders birleşmiş.	-
Eğlenceli	-
Hiç böyle düşünmemiştim	-

Tablo 14 incelendiğinde deney grubu ders işleniş şeklini çok ilginç bulduğunu, başka derslerde de uygulanabileceğini belirttikleri; ancak kontrol grubu da konuya olumsuz yaklaşmayıp düşüncelerini denenebileceği şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal Bilgiler Dersinde göç konusu işlenirken Halk türkülerinin kullanılmasının dersi çekici hale getirme ve öğrenme üzerindeki etkisini öğrenmek amacıyla yapılan bu araştırma sonucunda; halk türkeleri kullanılarak dersin işlendiği deney grubunda öğrencilerin tamamına yakınının derse katıldıkları gözlemlenmiştir. Ders işleniş sırasında her öğrenci en az bir kez söz alarak derse katılmıştır. Yine ders işleniş sırasında sınıf disiplinin en yüksek düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Kontrol grubunda ise derse katılım çok düşük olduğundan ders öğrenci tarafından çekici bulunmamış, sınıf disiplini istenen düzeye ulaşmamıştır. Öğrencilerin halk türkülerindeki sözlerden göçler hakkında çıkarımlarda bulunabilme ve göçlerin hem nedenleri hem de sonuçları hakkında tahminlerde bulunması oldukça yüksek düzeyde ve doğrudur. Ancak burada dikkati çeken en önemli özellik daha çok sosyal davranışlarda olmaktadır. Ders sonunda uygulanan değerlendirme sınavında deney grubunun göçlerin sonuçları hakkındaki soruları cevaplarken özellikle göçün sosyal yönü ile ilgili sorulara tamamen doğru cevap verdiği hatta göçlerin sonuçları arasında sayılmayan; gidenlerin umutsuzlukları, geri dönmeyi istedikleri ancak bunu yapamadıkları, kaderlerine boyun eğdiklerini de türkü sözlerinden çıkardıkları görüşler olmuştur. Kontrol grubunun ise bu soruları cevaplama yetersiz kaldığı hatta hiç cevaplamadığı görülmüştür. Ortak olarak anlatılan konuların dışında farklı ve kendilerine has cevaplar kontrol grubundan alınmadığından konu ezber olmaktan öte gidememiştir. Ancak 14. soruya kontrol grubu olumsuz bir yaklaşımla bakmamış halk türkeleri kullanılarak ders işlemenin çekici olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Deney grubundaki öğrenciler ise konuyu ilginç ve çekici bulduklarını dile getirmişler; hatta başka derslerde bile uygulanabileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak sosyal bilgiler dersinde kültürel öğelerimizden olan türkülerinin kullanılması öğrencinin ilgisini çekmiş türkülere farklı bir bakış açısı getirdiği söylenebilir.

Bu ve buna benzer etkinlikler Sosyal Bilgiler dersi içindeki birçok konular için yapılabilir. Örneğin: Nüfus ve dağılışı, yerleşmeler, iklim olayları, geleneklerimiz, kültürel değerlerimiz vb. konular da farklı türküler kullanılarak uygulama yapmak mümkündür. Böylece ders ilgi çekici hale getirilerek öğrencinin öğrenme motivasyonu artırılabilir. Ayrıca kültürümüzün ayrılmaz bir parçası olan türkülerimizin gelecek nesillere aktarımı sağlanarak unutulmasının engelleneceği de beklenen bir başka faydası olarak düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, D. (2006). ''Kırşehir Türkülerinde İnsan'', Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, TDE Anabilim dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Aykaç N. (2007). ''İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim-Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri'', **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (www.esosder.org)**, C. 6, S. 22.
- Boratav, P, N. (1982). **Folklor ve Edebiyat**. İstanbul: Adam Yayınları.
- Çilenti, K. (1988). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Doğanay, H. (1993). **Coğrafya'da Metodoloji**. İstanbul: MEB. Yayınları-Öğretmen Kitapları Dizisi, No:187.
- Davis, J. C. ve Palmer, J. (1992) "A Strategy for Using Children's Literature to Extend the Social Studies Curriculum", **Social Studies**; Vol. 83, No. 3.
- Freeman, E., and Lestik, L. (1988). "Recreating the Past: Historical Fiction in the Social Studies Curriculum." **Elementary School Journal**, vol. 88, no. 14, pp. 329-337.
- Güngördü, E. (2003). **Coğrafya'da Öğretim Yöntemleri ve Çağdaş Öğretim Yaklaşımları İlkeler Uygulamalar**. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (1998). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Alkım yayınları.
- Kavcar, C. (1982). **Edebiyat ve Eğitim**. A.Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Kurt, F. / Maier, B. (1990). "Didaktische Aspekte der Kinder-und Jugendliteratur, Padagogische Welt, Heft. 3/Alman Dilinde Kavram ve Kaynak Olarak 'Çocuk ve Gençlik Edebiyatı' (Aktaran; Ali Gültekin)." **Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 3 (2).
- Lambert, D., Balderstone, D. (2000). **Learning to teach geography in the secondary school A companion to school experience**. London, Routledge.
- MEB. (2005). **Sosyal Bilgiler Ders Programı**.
- Morgan, J. (1996). "What a Carve Up! New Times for Geography Teaching", **Geography in Education Viewpoints on Teaching and Learning**. Cambridge University Press.
- Mertol, H. (2008). ''Sosyal Bilgiler Öğretiminde Rumeli Türküleri. Sempozyum Bildirisi, www.samsunmubadele.org.tr
- Mutluay, R. (1977). **100 Soruda Edebiyat Bilgileri**. İstanbul: Gerçek yayınevi.
- Otluoğlu, R., Öztürk, C. (2002). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler**. Ankara: PegemA Yayınları.
- Otluoğlu, R. (2001) ''İlköğretim Okulu 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yazılı Edebiyat Ürünlerinin Ders Aracı Olarak Kullanmanın Duyuşsal Davranış Özelliklerini Kazanmaya Etkisi'', **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi**.
- Öztürk, A. (2002). **Tarih Öğretiminde Tarihi Romanların Kullanılması''**, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar ABD/Tarih Öğretimi Bilim Dalı, **Yüksek Lisans Tezi**.
- Öztürk, C.ve Otluoğlu R. (2003). **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**. 2. Baskı, Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- Paykoç, F. (1994). ''Tarih Öğretiminde Duyuşsal Alanın Rolü'', **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları Sempozyumuna Sunulan Bildiri**, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 29 Eylül – 1 Kasım.
- Richarson.V. (1996). "The Role Of Attitudes and Beliefs In Learning to Teach" **Handbook Of Research On Teacher Education** (Ed: J, Skula, T, J, Buttery, E.Guyton), Newyork,Simon And Suchuster Macmillan, pp. 102-119.

- Sönmez, V. (1999). **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu**. İstanbul: MEB, Yayınları, 3389.
- Tekgöz, M. (2005). “İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Edebiyat Temelli Öğretim Yönteminin Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Kalıcılığa Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- Westen, D. (1999) “*Psychology Mind, Brain And Culture*”, John Wiley and Sons, Inc: Newyork. Wood, DHow Children Think and Learn”, Oxford: Blackwell Publishers, 1988.
- www.turkuler.com. 21.09.2008
- www.turkceciler.com/turku(21.09.2008)
- www.samsunmubadele.org.(21.09.2008)

EK: TÜRKÜLER

YOKLUK BENİ MECBUR ETTİ (Muhlis Akarsu)

Yokluk beni mecbur etti
Gurbeti ben mi yarattım
Gençliğimi aldı gitti
Gurbeti ben mi yarattım

Akşam olur gölge basar
Umuduma yeller eser
Yokluk imkanımı keser
Gurbeti ben mi yarattım

Ne mektup ne haber aldım
Yurdumdan yuvamdan oldum
Her şeyime hasret kaldım
Gurbeti ben mi yarattım

Akarsu sılayı anma
Bu ayrılık geçti sanma
Çaresizdim geldim amma
Gurbeti ben mi yarattım

GİNE KISMET ÇEKTİ GURBET ELLERE

(Gaziantep: H. Hüseyin Kırmızıgül)

Gine kismet çekti gurbet ellere
Acep nerden aşar yolumuz bizim
Yiyecek içecek sular çekiyor
Toplayıp devşirmek karımız bizim

Dağlar dumanlandı hava bozuldu
Alnımıza kara yazı yazıldı

Mezarımız gurbet ele kazıldı
Acep nerde kalır ölümüz bizim

Yağmur yağar boran serper kar ilen
Günümüz geçiyor ah ü zar ilen
Kavuşmazsak gözü yaşlı yar ilen
Çok perişan olur halimiz bizim

GURBET ELDE BİR HAL GELDİ

BAŞIMA (Pir Sultan Abdal)

Gurbet elde bir hal geldi başıma
Ağlama gözlerim mevlam kerimdir
Derman arar iken derde düş oldum
Ağlama gözlerim mevlam kerimdir

Huma kuşu yere düştü ölmedi
Dünya Sultan Süleyman'a kalmadı
Dedim yare gidem nasip olmadı
Ağlama gözlerim mevlam kerimdir.

Kağıda yazılmış ufak yazılar
Anadan ayrılmış körpe kuzular
Derdi olan yüreğinden sızılar
Ağlama gözlerim mevlam kerimdir

Abdal Pir Sultan'ım böyle buyurdu
Ayrılık gömleğim biçti geyirdi
Ben ayrılmaz idim felek ayırdı
Ağlama gözlerim mevlam kerimdir

YARİM İSTANBUL'U MESKEN Mİ

TUTTUN (Ahmet Gazi Ayhan)

Yarım İstanbul'u mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun
Sılaya dönmeye yemin mi ettin
Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

Yarım sen gideli yedi yıl oldu
Diktiğin fidanlar meyveyle doldu
Seninle gidenler sılaya döndü
Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

Yarimin giydiği ketenden gömlek
Yoğumuş dünyada öksüze gülmek
Gurbet ellerinde kimsesiz ölmek
Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

A İSTANBUL SEN BİR HANMISIN

(Kütahya)

İğde çiçek açmış dallar götürmez
Dağlar diken olmuş kervan oturmaz
Benim bağrım yufka sitem götürmez
Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı

A İstanbul sen bir han mısın
Varan yiğitleri yudan sen misin
Gelinleri yarsız goyan sen misin
Gidip de gelmeyen yarı ben neyleyim
Vakitsiz açılan da gülü ben neyleyim

A İstanbul ıssız kalası
Taşına toprağına güller dolası
O da bencileyin yarsız galası
Gidip de gelmeyen yarı ben neyleyim
Vakitsiz açılan da gülü ben neyleyim

YARİM İSTANBULU MESKEN Mİ TUTTUN

Ahmet Gazi Ayhan -Yöresi Kayseri

Yarım İstanbul'u mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun
Sılaya dönmeye yemin mi ettin
Gayrı dayanacak özüm kalmadı

Mektuba yazacak sözüm kalmadı
Yarım sen gideli yedi yıl oldu
Diktiğin fidanlar meyveyle doldu
Seninle gidenler sılaya döndü
Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı
Yarimin giydiği ketenden gömlek
Yoğumuş dünyada öksüze gülmek
Gurbet ellerinde kimsesiz ölmek
Gayrı dayanacak özüm kalmadı
Mektuba yazacak sözüm kalmadı
İğde çiçek açmış dallar götürmez
Dağlar diken olmuş kervan oturmaz
Benim bağrım yufka sitem götürmez
Gayrı dayanacak özüm kalmadı